

Невара Л. М.,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри міжнародного права
*Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ У СТАНОВЛЕННІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Вища освіта, дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у підтримці соціальної згуртування, економічного зростання та глобальної конкурентоспроможності. Враховуючи бажання європейських суспільств все більше ставати суспільствами знань, вища освіта стає істотною складовою соціально-економічного і культурного розвитку.

Освітня політика провідних країн Західної Європи з кінця 90-х рр. була зорієнтована на надання соціальних, економічних, політичних гарантій, забезпечення рівного доступу до здобуття будь-якої освіти протягом усього життя; максимально широке охоплення населення освітою, підвищення рівня і якості освіти населення; надання людині максимальних можливостей у виборі свого шляху отримання освіти, поліпшення умов освіти і освітнього середовища для всіх суб'єктів освітнього процесу; стимулювання та розвиток наукових досліджень, створення для цих цілей спеціальних фондів і наукових установ; виділення коштів для розвитку освітнього середовища, технологічного та інформаційного забезпечення систем освіти; розширення автономії освітніх установ; створення міждержавного освітнього простору в рамках Європейського Союзу.

Двигуном Болонського процесу виступають міністерські конференції, що відбуваються раз на два роки, інколи раз на рік. Конференції готуються за участі Болонських робочих груп та семінарів, а також Групи супроводу Болонського процесу (Bologna Follow-up Group). Окрім Сорбонської декларації (1998) і Болонської декларації (1999), Празьке комюніке (2001), Берлінське комюніке (2003), Бергенське комюніке (2005) і Лондонське комюніке (2007) є основними офіційними документами Болонської реформи. У Львівському комюніке (2009) відзначені основні досягнення Болонського процесу; визначені головні виклики сьогодення – глобалізація, стрімкий розвиток технологій, старіюче населення, фінансова та економічна криза – на які має відповісти система вищої освіти; окреслені завдання на наступне десятиліття. На зустрічі, що відбулась в Будапешті і Відні 11-12 березня 2010 року, було офіційно проголошено створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), що було передбачено Болонською декларацією 1999 р. 26-27 квітня 2012 року у Бухаресті зустрілись міністри вищої освіти 47 держав, що беруть участь у ЄПВО, для оцінки підсумків досягнутого в рамках

Болонського процесу, а також з метою визначення майбутніх пріоритетів розвитку Європейського простору вищої освіти [1].

Прийнята в 1997 р. в Лісабоні Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні [2], є основним документом правової бази міжнародного освітнього співробітництва країн світу.

25 травня 1998 року на святкуванні ювілею Паризького університету у Сорбонні, міністри вищої освіти чотирьох країн Франції, Німеччини, Італії та Великої Британії підписали спільну Декларацію про гармонізацію архітектури системи європейської вищої освіти [3], що стало першим кроком на шляху побудови єдиної Європи, що покликана будувати та укріплювати інтелектуальні, культурні, соціальні і технічні основи та має стати «Європою знань».

19 червня 1999 року, міністри вищої освіти 29 держав Європи в місті Болонья (Італія) підписали Болонську декларацію [4]. Європейські вищі навчальні заклади взяли на себе основну роль в побудові європейського простору вищої освіти, виходячи також з основоположних принципів Болонської університетської хартії 1988 року [5].

19 травня 2001 року міністри вищої освіти 32 європейських держав, до яких приєдналися Хорватія, Кіпр і Туреччина, підписали Празьке комюніке [6]. Міністри визнали необхідність співпрацювати з метою вирішення проблем транснаціональної освіти. Вони визнали потребу в організації навчання протягом усього життя в галузі освіти, а також, що студенти є повноправними членами спільноти вищої освіти. Відтак, підтвердили особливу важливість підвищення мобільності студентів, викладачів, дослідників та адміністративного персоналу, викладених у Болонській декларації. Визнали важливу роль системи забезпечення якості в забезпеченні стандартів високої якості і в полегшенні порівнянності кваліфікацій по всій Європі.

19 вересня 2003 року міністри вищої освіти з 33 держав Європи підписали Берлінське комюніке [7]. Міністри підтвердили важливість соціального аспекту Болонського процесу. Зазначили необхідність підвищення конкурентоспроможності, яка повинна бути збалансованою з метою поліпшення соціальних характеристик Європейського простору вищої освіти, спрямованих на зміцнення соціальної єдності та скорочення соціальної і гендерної нерівності як на національному, так і на європейському рівні.

У травні 2005 року у Бергені (Норвегія) відбулась Конференція міністрів вищої освіти Європи [8]. Держави гарантують автономію навчальних закладів для здійснення реформ, і визнають потребу сталого фінансування інститутів. Стандарти та рекомендації з питання Забезпечення якості в ЄПВО, затверджені в Бергені (ЄСР – Європейські стандарти та рекомендації), стали визначальним чинником змін у забезпеченні якості та активній міжнародній співпраці агенцій із забезпечення якості.

Наступна зустріч відбулась у Лондоні 18 травня 2007 року [9]. На цій зустрічі міністри затвердили, що створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) базується на інституційній автономії, академічній свободі, рівних можливостях та демократичних принципах, які сприятимуть

мобільності, підвищуватимуть можливості працевлаштування, а також привабливість та конкурентоспроможність Європи. Що дає можливості ЄПВО належним чином відповідати на виклики глобалізації.

Серед найбільших перешкод на шляху до забезпечення мобільності залишаються питання імміграції, визнання, недостатнього фінансового заохочення і негнучкий механізм виплат допомоги.

Зустрівшись вперше на Болонському політичному Форумі, який відбувся у Льовені (Бельгія) 28 і 29 квітня 2009 року [10], міністри вищої освіти, голови делегацій 46 європейських держав-учасників Болонського процесу, та представники з Австралії, Бразилії, Канади, Народної Республіки Китай, Єгипту, Ефіопії, Ізраїлю, Японії, Казахстану, Киргизстану, Мексики, Марокко, Нової Зеландії, Тунісу, США, а також Міжнародної асоціації університетів та інших міжнародних і неурядових організацій обговорювали питання глобальної співпраці і партнерства у вищій освіті з метою розвитку партнерства між 46 країнами-учасниками Болонського процесу і країнами з усього світу, підсумувати досягнення Болонського процесу і встановити пріоритети для Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) протягом наступних десяти років.

11-12 березня 2010 року, міністри вищої освіти держав – учасниць Болонського процесу, зустрілися в Будапешті і Відні для запуску Європейського простору вищої освіти, що було передбачено Болонською декларацією 1999 р.

Наступна зустріч міністрів вищої освіти 47 держав-учасниць Болонського процесу, відбулась у Бухаресті 26-27 квітня 2012 року для оцінки підсумків досягнутого в рамках Болонського процесу, а також з метою визначення майбутніх пріоритетів розвитку Європейського простору вищої освіти.

Метою Європейського простору вищої освіти є: забезпечення вищих навчальних закладів необхідними ресурсами для продовження виконання всіх спектрів своїх цілей, таких як: підготовка тих, хто навчається, до життя в якості активних громадян демократичного суспільства; підготовка студентів для їх майбутньої кар'єри і створення умов для їх особистого розвитку; створення і підтримка широкої, передової бази знань; стимулювання наукових досліджень та інновацій.

Відкритість до зовнішнього світу європейської реформи вищої освіти визначає і порівняно спрощений алгоритм приєднання до неї. Єдиною формальною умовою можливості приєднання до Болонського процесу, згідно з Берлінським комюніке, є підписання країною Європейської культурної конвенції Ради Європи 1954 року [11].

При цьому кожна країна виробляє свої шляхи досягнення якісної зміни освіти і створення сприятливих умов для отримання будь-якої освіти людьми з різними здібностями, можливостями, інтересами і схильностями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Budapest-Vienna Declaration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/
2. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні; Лісабон, 11 квітня 1997 року. Режим доступу: http://lpehea.in.ua/sites/default/files/documents/2015/12/27/konvenciya_pro_vyznan_nya_kvalifikaciy_z_vyshchoyi_osvity_v_yevropeyskomu_regionu_1997.pdf – Назва з екрана.
3. Спільна Декларація «Про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» чотирьох міністрів, що представляють Велику Британію, Німеччину, Францію і Італію; Париж, Сорбонна, 25 травня 1998 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрана.
4. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти». Болонья, 19 червня 1999 року. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_525 – Назва з екрана.
5. The Bologna Declaration of the European Space for Higher Education: an Explanation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna>. – Назва з екрана.
6. «До зони європейської Вищої освіти»: Комюніке зустрічі європейських міністрів освіти; Прага, 19 травня 2001 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрана.
7. Комюніке міністрів вищої освіти Європи. – Берлін, 2003. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher/bolpr/Berl2003>
8. Комюніке Конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти «Загальноєвропейський простір вищої освіти – Досягнення цілей» (19-20 трав. 2005 р., м. Берген). – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/bologna/stanov/pravo/2005doc_kom.html – Назва з екрана.
9. «На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації»: Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти; Лондон, 16–19 травня 2007 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрана.
10. «Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті»: Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти, Льовен та Льовен-ля-Ньов, 28-29 квітня 2009 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрана.
11. Європейська культурна конвенція 1954 року. [Електронний ресурс]: Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_213. – Назва з екрана.